

# UGOVORI O PRIJEVOZU STVARI MOREM

Prof. dr. sc. Nikoleta Radionov

Pomorsko pravo I- pomorski prijevozi

PDP Trgovačko pravo i pravo društava

Predavanje 5

UNIFIKACIJA POMORSKOG PRAVA

**UGOVORI O PRIJEVOZU STVARI  
MOREM**

# 1. KONVENCIJA O IZJEDNAČAVANJU NEKIH PRAVILA O TERETNICI 1924 (HAŠKA PRAVILA- HP)

- Bruxelles, 1924 – stupila na snagu 1931.
- prvi unifikacijski akt o materiji prijevoza stvari morem (prijevozne isprave – odgovornost prijevoznika)
- Nema cjelovite unifikacije materije brodarskih ugovora
- korijen unifikacije: **US Harter Act 1893**
  - ograničena sloboda ugovaranja na štetu korisnika prijevoza
  - do tada: klauzule o neodgovornosti broдача u ugovorima
- Naziv: prethodila tzv. Haška pravila iz 1921.
- izrađena pod okriljem CMI (Comité Maritime International)
  - <http://www.comitemaritime.org/>

# HP 1924 : nastavak

- Interesi BRODARSKIH ZEMALJA (carriers)
- uređuju se pitanja iz prijevozno-ugovornog odnosa
  - 10 članaka o teretnici
  - 6 članaka procesne naravi o konvenciji
- visok stupanj međunarodne unifikacije prava
  - ratifikacija ili sadržajno unošenje u nacionalne propise velikog broja država
- relativna kogentnost odredaba: zabranjeno derogiranje na štetu korisnika prijevoza, moguće u njihovu korist

# HP 1924: nastavak

- Osnovne obveze prijevoznika:
  - Osigurati brod sposoban za plovidbu (*seaworthy ship*)
  - Postupati s dužnom pažnjom kako bi se teret prevezao u stanju i količini kako je predan na prijevoz
- Slučajevi za koje prijevoznik ne odgovara:
  - Nautička pogreška posade
  - Požar
  - Izuzeti slučajevi
- Ograničenje odgovornosti: £ 100/koleto (više: ugovor)
  - Korisnici prijevoza: prenisko!
- Primjena: na teretnice izdane u zemlji ugovornici (“izlazne teretnice”), samo na ugovore o prijevozu stvari kod kojih je izdana teretnica / “document of title”
- restriktivno tumačenje pojma “roba” (ne i ona na palubi)
- Period odgovornosti: “tackle-to –tackle”

## 2. HAŠKO-VISBYSKA PRAVILA 1968. (H-VP 1968)

- Protokol o izmjeni Konvencije o izjednačavanju nekih pravila o teretnici 1924, Bruxelles 1968
- Stupila na snagu: 1977.
- Hrvatska: država stranka H-VP 1968 – PZ!
- Povišeno ograničenje odgovornosti; alternativno računanje ograničenja u korist naručitelja prijevoza (koleto/kg)
- Period odgovornosti:
  - “carriage of goods”: od ukrcaja na do iskrcaja sa broda (ship’s rail – bok broda)
  - Ugovorom se može proširiti odgovornost na period prije i poslije ukrcaja
- Primjena:
  - Ako je teretnica izdana u državi ugovornici,
  - prijevoz započeo u luci države ugovornice,
  - teretnicom predviđeno da se ugovor ravna po odredbama ove Konvencije ili zakonodavstva koje te odredbe primjenjuje, odnosno daje im snagu

# Protokol o izmjeni Konvencije o teretnici iz 1979. (SDR Protocol)

- Jedinica ograničenja odgovornosti prijevoznika
  - Poincaré franak zamijenjen posebnim pravom vučenja (eng. Special Drawing Right – SDR)
  - Ukidanje zlatnog standarda valuta krajem 70-ih
  - Računa MMF na dnevnoj bazi
    - [www.imf.org](http://www.imf.org)
  - SDR – košarica valuta (currency basket)
    - €, £, \$, JP¥, CH¥
    - Zaštita od deprecijacije pojedine valute
    - Osjetljiv na globalnu recesiju!

### 3. KONVENCIJA UN O PRIJEVOZU ROBE MOREM 1978. (HAMBURŠKA PRAVILA – HAM 1978)

- Interesi ZEMALJA TERETA (shippers)
- izrada u okviru UN-a (UNCITRAL)
- pooštavanje odgovornosti broдача
  - Stroža odgovornost prijevoznika
  - Odgovara za nautičku pogrešku posade!
  - Period odgovornosti:
    - od kada je roba pod njegovom vlašću do isporuke naručitelju – šire od samog prijevoza morem
  - Odgovorna osoba:
    - Direktni prijevoz: prijevoznik + stvarni prijevoznik = solidarna odgovornost
- pomorske zemlje nisu ratificirale (niti RH)
- dug period ratificiranja – stupila na snagu 1992.
- 34 države članice

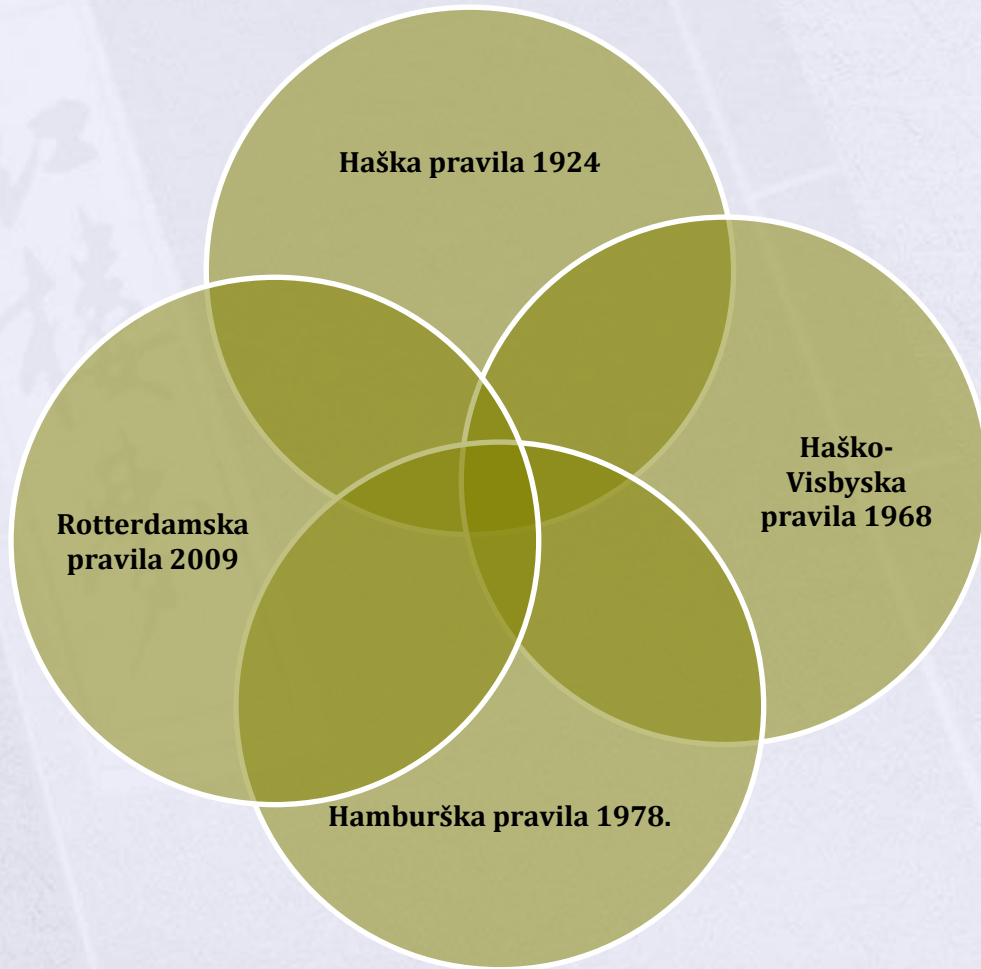


# 4. ROTTERDAMSKA PRAVILA 2009.

- Konvencija UN o ugovorima o međunarodnom prijevozu robe u cijelosti ili djelomično morem (Rotterdamska pravila 2009)
- 5 ratifikacija (2023) od 20 (stupanje na snagu)
- 96 članaka, vrlo komplicirana i opsežna
- Područje primjene: od vrata do vrata (door-to-door)
- Uvjet primjene: sea leg, primjena i na druge grane prijevoza (žestok otpor “kopna”)
- Novi termini: performing party, controlling party, documentary shipper, right of control...
- Pravo nadzora nad robom: najvažnija novina
  - Moguća eliminacija teretnice (samo 30% prijevoza)
  - Elektronička razmjena podataka, zakonitog imatelja teretnice zamjenjuje strana nadzora
- Prijevoznik odgovara za radnike, punomoćnike, nezavisne ugovarače, njihove podugovaratelje, radnike i punomoćnike
- Odgovornost za nautičku pogrešku i za pravodobno pružanje informacija krcatelju (opseg odg., gubitak prava na ograničenje odg.!).

# Postojeće stanje

- međunarodni prijevoz robe morem-



RAZLIČITI KRUGOVI DRŽAVA  
UGOVORNICA (3 sustava)

## Status ratifikacija CMI

[http://www.comitemaritime.org/year/2007\\_8/pdf/files/YBK\\_07\\_08/contents/index\\_3.pdf](http://www.comitemaritime.org/year/2007_8/pdf/files/YBK_07_08/contents/index_3.pdf)

## Status UNCITRAL

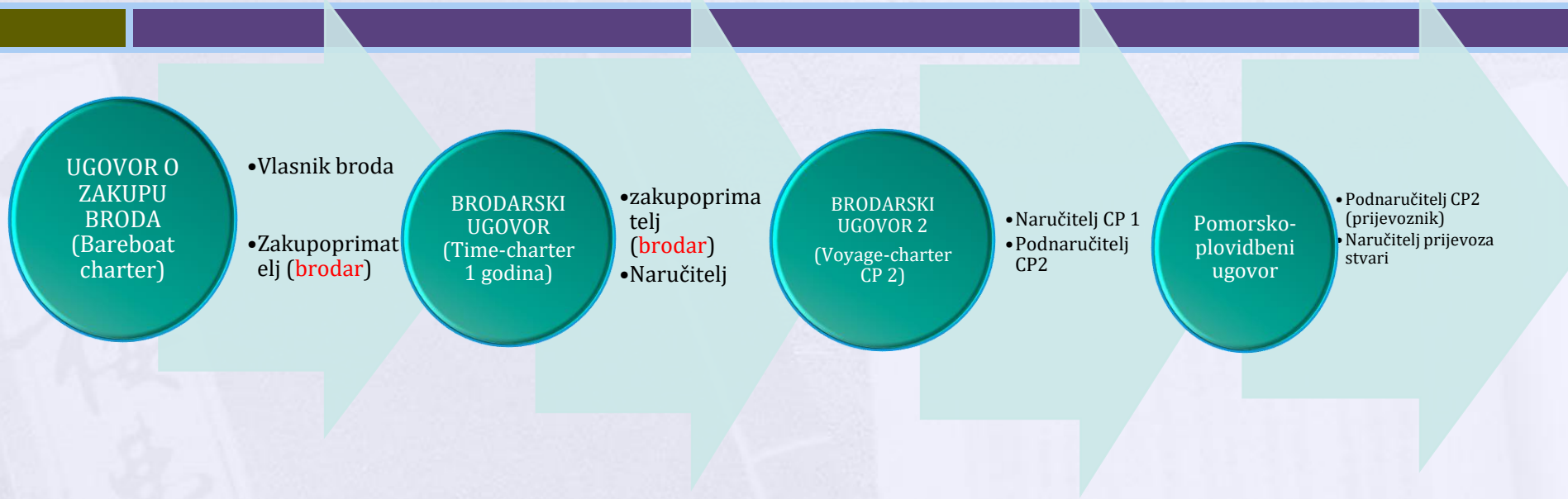
[http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral\\_texts/transport\\_goods.html](http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/transport_goods.html)

-cilj unifikacije: izjednačavanje pom.  
prava na međunarodnom nivou

-nije postignuto!

STRANKE UGOVORA  
IZVRŠENJE UGOVORA

# UGOVORI O PRIJEVOZU STVARI MOREM



**ISKORIŠTAVANJE BRODA: *shema jednog slučaja***

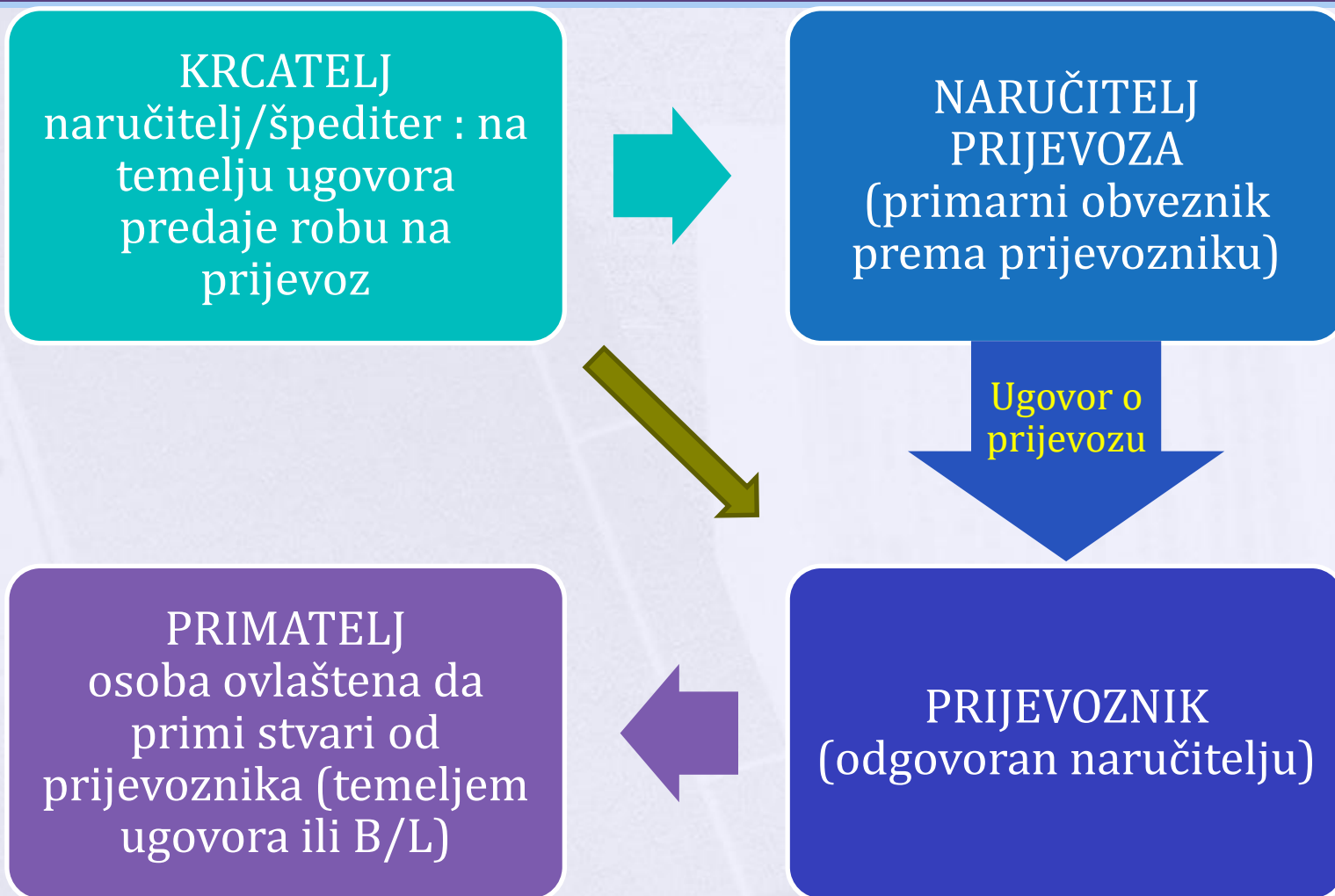
# Potprijevoznički ugovor - odnosi odgovornosti

- Brodar – naručitelj
  - Brodarskim ugovorom može biti isključeno pravo podugovaranja
  - Odnos uređen brodarskim ugovorom (*Charter party 1*)
  - Naručitelj odgovara brodaru za radnje podnaručitelja
- Naručitelj – podnaručitelji
  - Odnosi uređeni ugovorom o prijevozu između strana (*Charter party 2, 3...*)
  - Prema 3. osobama odgovorni: brodar (u granicama odgovornosti iz CP1) i naručitelj (u granicama CP1 i CP2)
- Brodar – korisnik prijevoza (PZ)
  - Brodar i naručitelj odgovaraju solidarno korisniku prijevoza
  - Sklapanjem CP 2,3... nastaje direktan odnos odgovornosti brodara prema korisniku iako nije strana ugovora (nositelj plovidbenog pothvata)
  - Brodar odgovara temeljem kogentnih pravnih normi

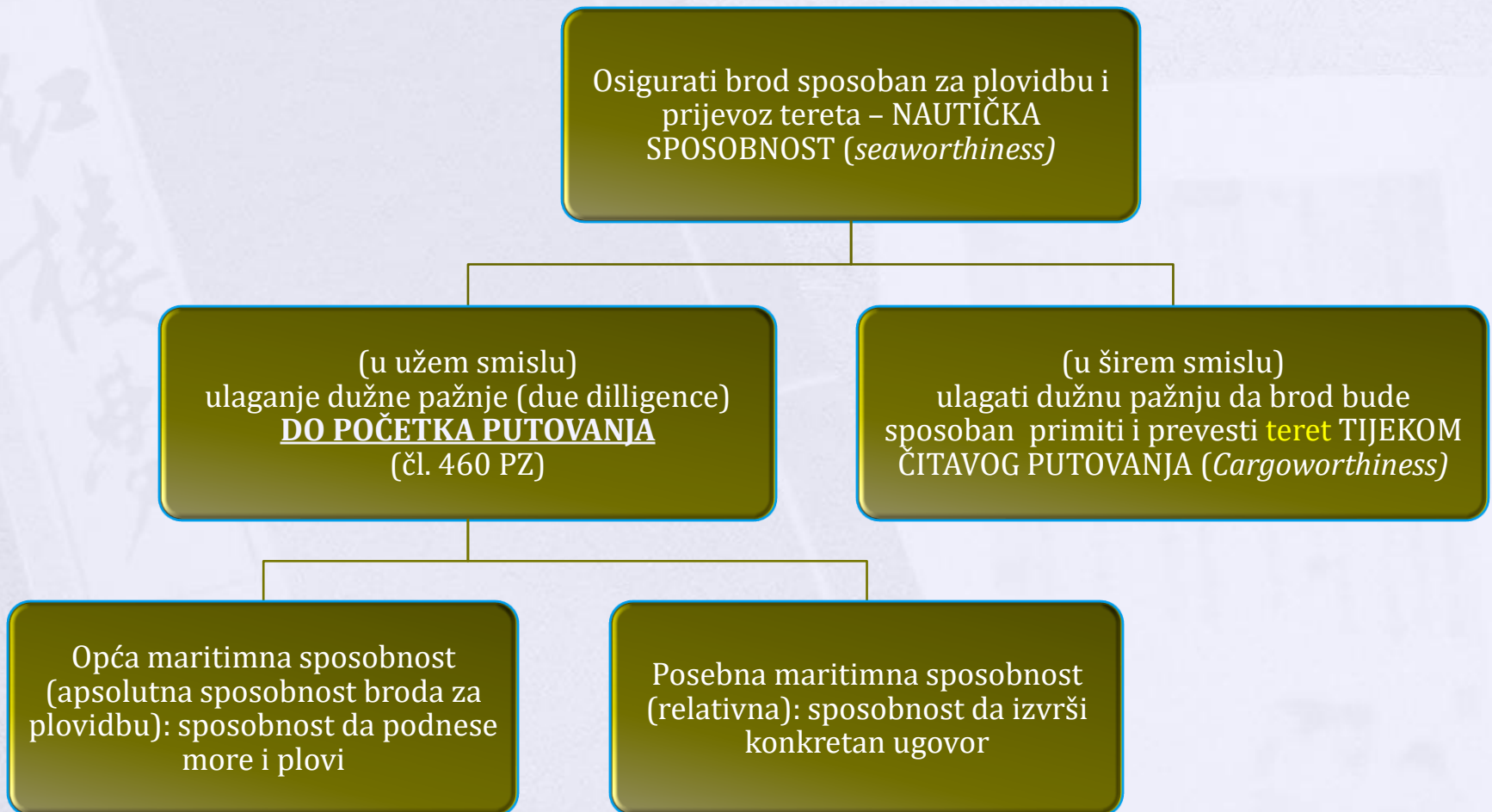
# Bitni elementi ugovora o prijevozu stvari morem

- ▶ STVAR: teret (*goods*)
  - ▶ Pravno dopustiv prijevoz
- ▶ PRIJEVOZ
- ▶ Prijevoz BRODOM
- ▶ VOZARINA
  - ▶ Na besplatne prijevoze se ne primjenjuje PZ, već ZOO

# Ugovorne strane i osobe iz ugovora



# Obveza prijevoznika





# Dužna pažnja (due diligence) prijevoznika:

1. Brod osposobiti za plovidbu
  2. Primjereno popuniti posadom i zalihama
  3. Osposobiti skladišta, hladnjače i druge dijelove broda za intaktan prijevoz robe
- HP, H-VP, PZ čl. 460
  - Standard srednje sposobnog brodara
  - Osobna obveza – odgovara i za službenike, samostalne poduzetnike
  - Razuman, ne apsolutan ≠ *common law* – bezuvjetna obveza brodovlasnika da osigura brod sposoban za plovidbu (apsolutni standard)
  - *Paramount Clause*
    - Ugovaranje primjene HP – H-VP na odnose iz B/L izdane na temelju CP

# Odgovornost prijevoznika za propust ulaganja dužne pažnje

- ▶ Odgovornost prijevoznika na temelju **pretpostavljene krivnje**
- ▶ Prijevoznik **ne odgovara** za skrivene mane, koje stručna osoba nije mogla otkriti upotrebom razborite vještine i pažnje prije početka plovidbe

# Slaganje tereta na palubu

- Kontejneri: uvijek dopušteno ako se radi o:
  - Izvornim ili rekonstruiranim kontejnerskim brodovima
- Načelna zabrana krcanja na palubu, osim ako postoji:
  - Običaj luke, promet takve vrste robe
  - Izričiti ugovorni pristanak naručitelja
- HP 1924
  - Ne primjenjuje se na palubni teret!
  - Moguće potpuno izbjegavanje odgovornosti prijevoznika!
- HAM 1978
  - Načelna zabrana krcanja na palubu, ali nema isključenja primjene konvencijskih odredaba o odgovornosti
- PZ:
  - Načelno zabranjeno, osim ako postoji izričit ugovorni pristanak naručitelja
  - Moguća blaža odgovornost prijevoznika od zakonske (iznimka od relativne kogentnosti odredaba o odgovornosti PZ)

# Prijevoz

- ▶ Dužna pažnja prijevoznika o teretu tijekom prijevoza
- ▶ Obveza broдача iz CP:  
PREDATI TERET U STANJU I KOLIČINI KAKO JE PRIMLJEN NA PRIJEVOZ
- ▶ Komercijalna briga posade o teretu tijekom čitavog putovanja
  - ▶ Posljedica: prijevoznik odgovara za štete na robi
  - ▶ “znojenje tereta”, spontano samozapaljenje, pregrijavanje tereta, nedovoljno hlađenje...

# Skretanje (devijacija)

- Devijacija (skretanje) s prijevoznog puta:
  - Prijevoznik ne odgovara za štetu samo ako je opravdana
    - Spašavanje ljudskih života ili imovine, drugi opravdani razlog
    - HP, H-VP, PZ – izuzeti slučaj
  - Obvezni plovidbeni putovi, službene preporuke IMO
  - Neopravdana devijacija
    - Može biti razlog da brodar izgubi pravo na ugovorene eksculpacijske razloge i ograničenje odgovornosti za štetu (common law)

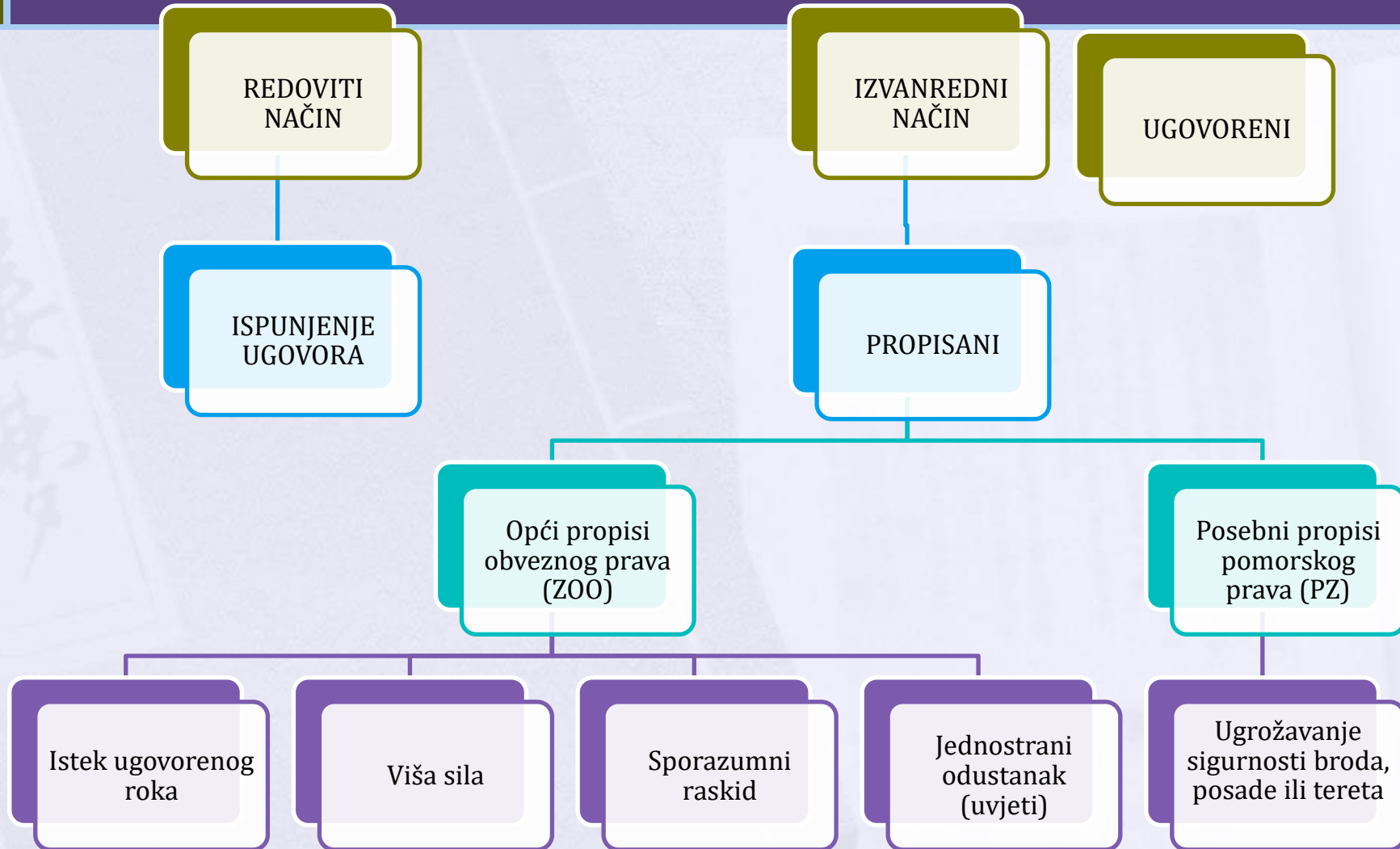
# Predaja tereta u odredištu

- Predaja tereta ovlaštenom primatelju:
  - Imatelj teretnice (originali; ako ne: jamčevno pismo)
  - Osoba imenovana kao primatelj u ugovoru o prijevozu
  - Naručitelj prijevoza
- Primatelj mora zahtijevati predaju tereta, uz ispunjenje obveza iz teretnice, a prijevoznik mora teret predati
  - Agent: provjerava legitimitet, povlači teretnice i izdaje ispravu "*bez zapreke*"
- Dvostran pravni posao, jednostran iskrcaj robe na obalu nije predaja tereta

# Smetnje pri predaji tereta

- ▶ Primatelj se ne javlja
  - ▶ Primatelja nije moguće pronaći
  - ▶ Primatelj ne želi ili ne može preuzeti teret
  - ▶ Javilo se više zakonitih posjednika teretnice
  - ▶ Predaju tereta zabranjuje sud
- 
- ▶ Traže se upute od krcatelja (B/L) /naručitelja
  - ▶ Ako nema uputa ili su neprovedive: skladištenje
  - ▶ Pravo retencije na robi radi namirenja prijevoznikovih tražbina

# Prestanak ugovora





PRIJEVOZNE ISPRAVE  
TERETNICA

**UGOVORI O PRIJEVOZU STVARI  
MOREM**

# Prijevozne isprave

- ▶ TERETNICA (Bill of Lading B/L)
  - ▶ Isprava kojom prijevoznik potvrđuje da je radi prijevoza na brod primio teret, te se obvezuje da će nakon završetka putovanja teret predati ovlaštenom imatelju teretnice
  - ▶ DOKAZ o postojanju i sadržaju ugovora o prijevozu
- ▶ TERETNI LIST (Sea Waybill)
- ▶ ELEKTRONIČKA PRIJEVOZNA ISPRAVA
  - ▶ Bolero teretnica ([www.bolero.net](http://www.bolero.net) )

# Teretnica (Ocean B/L)

- ▶ Prijevozna isprava koja **dokazuje** postojanje i sadržaj ugovora o prijevozu morem i preuzimanje ili ukrcaj robe od strane prijevoznika, i kojom se prijevoznik obvezuje **predati robu** uz izručenje isprave.



# Karakteristike teretnice

- Potvrda o primitku robe na prijevoz
  - U stanju, količini i vrsti kako je naznačeno u B/L
    - Odgovornost **EX SCRIPTURA**
  - Prijevoznik se obvezuje predati robu osobi koja je zakoniti primatelj temeljem B/L
    - Odgovornost **EX RECEPTO**
- Dokaz o postojanju i sadržaju ugovora o prijevozu stvari morem
  - *Prima facie evidence*
- Vrijednosni papir (negocijabilnost)
  - Daje pravo zakonitom imatelju B/L na robu
    - Ne vlasništvo (ugovor o prodaji robe), već posjed (pravo potraživati robu od prijevoznika u odredištu, ili prenijeti pravo na 3. osobu)
  - Samostalna pravna sudbina (ne prati teret)

# Izdavanje teretnice

- Sastavlja prijevoznik, na temelju pisanih podataka krcatelja po završenom ukrcaju
  - Osim podataka o brodu, prijevozniku, dan, mjesto ukrcaja, marginalne klauzule
- **Vlastoručno** potpisuje prijevoznik ili
  - Zapovjednik (zakonski zastupnik brodara)
  - Agent (u ime i za račun brodara)
- Prethodi izdavanje časničke potvrde (*Mate's receipt*)
  - Na temelju cargo manifesta
- Više originalnih primjeraka
  - Predaja tereta zakonitom imatelju teretnice – ostali?
  - Akreditivi – svi originali!

# Sadržaj teretnice (čl. 505. PZ)

- Oznaka teretnice (B/L)
- Prijevoznik
- Brod
- Krcatelj
- Primatelj ili oznaka “po naredbi” / “na donositelja”
- Luka odredišta (ili način određivanja)
- Podaci o teretu, vanjskom stanju, količini, vrsti
- Vozarina
- Ukrcaj (datum i mjesto)
- Potpis prijevoznika/zapovjednika/agenta

# Pravni odnosi

- **Posjedovanje i prezentacija** teretnice stvara pravni odnos između imatelja teretnice i prijevoznika
- Imatelj teretnice stječe samostalno pravo potraživati od prijevoznika
  - Predaju tereta naznačenog u B/L (*ex recepto*)
  - Predaju tereta u intaktnom stanju kako je naznačeno u B/L (*ex scriptura*)
- Valjanim prijenosom B/L prenosi se i pravo koje je u njoj sadržano na 3. osobu koja nije strana ugovora o prijevozu



# Vrste B/L: Prijenos teretnice

## (prijenos posjeda na robi)

- Teretnica NA IME
  - Cesija (ugovor o ustupu tražbine)
  - Najformalniji oblik prijenosa
  - Čini teretnicu neprenosivom (izdana na ime primatelja, *not negotiable*)
  - U praksi korišten pomorski teretni list (*sea waybill*)
- Teretnica PO NAREDBI
  - Prijenos naredbom (INDOSAMENTOM)
    - Puni – izjava o prijenosu prava na novog ovlaštenog primatelja i potpis prenositelja
    - Bjanko – potpis primatelja
- Teretnica NA DONOSITELJA
  - Prijenos običnom predajom (tradicijom)
  - neformalno

# Vrste B/L: Vrijeme izdavanja

- Teretnica “UKRCANO”
  - Redovita u praksi
  - Nakon što je teret ukrčan na brod
- Teretnica “PRIMLJENO NA UKRCAJ”
  - U linijskoj plovidbi – prije dolaska broda
  - Nije dokaz da je teret na brodu, neprihvatljiva u dokumentarnom akreditivnom poslovanju
  - Na nju se nakon ukrcaja stavlja oznaka “UKRCANO” ili se izdaje nova i povlači postojeća B/L
- LUČKA teretnica
  - Potvrda da je prijevoznik primio robu u luci ukrcaja za ukrcaj na brod koji je već u luci

# Vrste B/L: Dokazna snaga

## IDENTITETNE (MARGINALNE) KLAUZULE

### ČISTA TERETNICA “Clean B/L”

- Nema primjedbi o manjkavom stanju robe ili ambalaže
- **Neoboriva pretpostavka** da je teret primljen na prijevoz u stanju, vrsti i količini kako je navedeno u B/L (H-VP 1968, PZ)
- primjedbe “*said to contain*”, “*shipper’s load and count*” itd. (općenite)
- Prijevoznik (časnik) pregledava vanjsko stanje (kontejneri), ne sam teret, pa se stanje u B/L odnosi na kontejner, ne i robu u njemu  
“*In apparent good order and condition*”

### NEČISTA TERETNICA “Claused B/L”

- Obrazložene primjedbe o stanju, vrsti robe i pakiranju
- **Oboriva pretpostavka** da je teret primljen na prijevoz onako kako je predan primatelju na odredištu
- “*cargo wet, rusty items, some bags torn, cargo rotting*”
- Unošenje tijekom ukrcaja tereta, prethodno tiskane primjedbe u formulare nemaju učinka
- Prebacuje se teret dokaza o stanju tereta u polazištu na korisnika prijevoza

# Čista teretnica

- ▶ Neoboriva dokazna snaga o stanju tereta prema 3. zakonitom imatelju teretnice
  - ▶ Prijevoznik ne može dokazivati da je primio oštećenu robu na prijevoz (H-VP 1968, čl. 511.st.1. PZ)
- ▶ Prijevoznik odgovoran za sve štete nastale tijekom prijevoza imatelju teretnice
- ▶ Obavezna kod dokumentarnih akreditiva, osiguranja robe u prijevozu

# Nečista teretnica

- Prijevoznik se obrazloženim opaskama o manjkavom stanju ili količini tereta ili ambalaže osigurava od odgovornosti za štetu
- Pretpostavlja se (oborivo) da je teret predan na prijevoz u stanju kako je predan primatelju
- Unošenje primjedaba ako:
  - Postoji opravdana sumnja u podatke o teretu od krcatelja
  - Nema razumne mogućnosti da se provjeri
  - Oznake na teretu manjkave
- Značajno smanjuje negocijabilnost teretnice
- Banke i osiguratelji ne prihvaćaju!, teško preprodati robu tijekom prijevoza

# Jamčevna pisma

- Rješenje za probleme sa nečistom teretnicom
- Ugovor između prijevoznika i krcatelja
  - Krcatelj će prijevozniku naknaditi svaku štetu (odgovornost za naknadu štete na robi)
  - U zamjenu će prijevoznik krcatelju izdati ČISTU teretnicu
  - *Res inter alios acta* prema primatelju
    - Zadržava sva prava prema prijevozniku – odgovoran
- Sudska praksa – osporava pravnu valjanost
  - Fraudolozno, svjesno dovodi u zabludu poštenog 3.
- P&I klubovi
  - Razlog za gubitak pokrića osiguranja odgovornosti broдача za robu
  - Ipak: praksa: propisuju formulare jamčevnih pisama unutar P&I, samo takve prihvaćaju

# Predaja tereta

- Predajom tereta jednom zakonitom imatelju originala teretnice, prijevoznik se oslobađa obveze prema ostalima
- Predaja bez teretnice
  - Vrlo rizična za prijevoznika
  - Svjesno kršenje ugovora
    - Gubi pokriće P&I
  - Ostaje odgovoran prema imateljima originala B/L
  - “na povjerenje”
  - U praksi se javlja, zbog brzine – teret u luci prije B/L!
  - Samo uz jamstvo krcatelja i banke, uz pristanak P&I

# Teretni list (Sea Waybill)

- Nije vrijednosni papir
  - neprenosiv
- Izdaje se u 1 primjerku (izvornik) koji prati robu
- Glasi na ime
- Potvrda prijevoznika o primitku robe na prijevoz
- Dokaz o sklopljenom ugovoru o prijevozu, ali ne utječe na postojanje ugovora
- Sadržaj TL:
  - Neoboriv dokaz o primitku i stanju robe između prijevoznika i primatelja
  - Oboriv dokaz o primitku i stanju robe između prijevoznika i krcatelja



ODGOVORNOST PRIJEVOZNIKA ZA ŠTETU NA ROBI

# UGOVORI O PRIJEVOZU STVARI MOREM

# ZASTARA

## Ugovori o prijevozu stvari morem

- 1 GODINA

- HP, H-VP, PZ

- 2 GODINE

- Hamburška pravila

# Transportne štete

- ▶ Prijevoznik odgovara za:
  - ▶ GUBITAK (čitavog ili dijela) tereta
  - ▶ OŠTEĆENJE (čitavog ili dijela) tereta
  - ▶ ZAKAŠNJENJE (čitavog ili dijela) tereta

# Temelj odgovornosti

- ▶ Prijevoznik odgovara za svaku štetu na teretu, osim ako ne dokaže da oštećenje, manjak, gubitak ili zakašnjenje potječu iz uzroka koje nije mogao spriječiti niti otkloniti dužnom pažnjom. (čl. 549. PZ)
- ▶ Odgovornost na temelju **PRETPOSTAVLJENE KRIVNJE**
  - ▶ Mogućnost oslobođenja od odgovornosti
    - ▶ IZUZETI SLUČAJEVI

# Izuzeti slučajevi

- ▶ Taksativno navedeni slučajevi u zakonu (čl. 553. PZ)
  - ▶ Viša sila, pomorska nezgoda, rat...
  - ▶ Radnje državnih organa (karantena)...
  - ▶ Radnje/propusti ovlaštenika na teretu
  - ▶ Štrajk, lock-out...
  - ▶ Spašavanje/pokušaj spašavanja ljudi i imovine na moru
- ▶ Prijevoznik ih mora dokazati
  - ▶ Korisnik prijevoza može obarati dokaz IS:
    - ▶ Tako da dokaže postojanje osobne krivnje prijevoznika ili radnika/zastupnika
      - ▶ Osim za nautičku pogrešku posade, za koju brodar ne odgovara
  - ▶ Odgovornost prijevoznika za IS na temelju **DOKAZANE KRIVNJE**

# Ostali slučajevi oslobođenja odgovornosti broдача

- NAUTIČKA POGREŠKA zapovjednika/posade
  - Brodar ne odgovara (HP ne!)
- POŽAR
  - Osim ako korisnik prijevoza ne dokaže da je požar uzrokovao prijevoznik osobnom radnjom ili propustom
  - Dokazana osobna krivnja, ne odgovara za posadu
- NESPOSOBNOST BRODA ZA PLOVIDBU
  - Ako dokaže da je uložio dužnu pažnju prije početka putovanja (seaworthiness)

# Pisani prigovor pri primitku robe

- Vidljiv manjak/oštećenje robe
  - Odmah pri preuzimanju
  - Ako primatelj NE STAVI PISANI PRIGOVOR U ROKU:
    - Pretpostavka (oboriva) da je teret predan onako
      - kako je naznačen u teretnici
      - Kako je primljen na prijevoz (ako nije izdana prijevozna isprava)
- **Skrivena oštećenja/manjak**
  - 3 dana od preuzimanja robe
- Pisani prigovor u roku:
  - Smatra se da su navodi iz prigovora istiniti, dok prijevoznik ne dokaže suprotno
  - Prebacuje se teret dokazivanja
- Pisani prigovor nije potreban ako su pri iskrcaju i predaji tereta krcatelj i prijevoznik zajednički pisano konstatirali štetu

# Period odgovornosti

- HP 1924 – from tackle to tackle (od vitla do vitla)
- H-VP 1968 – od preuzimanja do predaje tereta primatelju (skladištenje!)
- PZ – preuzima H-VP 1968
  - Vrijeme prije ukrcaja, odn. poslije iskrcaja: moguće ugovorno ublažavanje odgovornosti prijevoznika
  - Jedan od 4 zakonska slučaja izuzeća od relativne kogentnosti zakonskih odredaba o odgovornosti prijevoznika



# Ograničenje odgovornosti

## ➤ Opseg:

### ➤ Stvarna šteta

- Gubitak, oštećenje robe
- Stvarna (prometna) vrijednost robe
  - U luci iskrcaja u vrijeme dolaska broda
  - U luci ukrcaja u vrijeme odlaska broda
  - Odluka suda

### ➤ Daljnja šteta

- Zakašnjenje robe

## ➤ Visina:

- Stvarno nastala šteta, ali do iznosa ograničenja navedenog u propisu
  - PZ, H-VP, SDR-Protokol: ALTERNATIVNI IZNOS, u korist korisnika prijevoza (težina, način koletiranja tereta)
    - **KOLETO: 666,67 SDR**
    - **KILOGRAM BRUTO MASE OŠTEĆENE ROBE: 2 SDR**

- *Himalaya Clause* – prošireno izuzeće na “nezavisne podugovarače”, imaju pravo koristiti se privilegijama prijevoznika (ograničenje odgovornosti)
- *Container Clause* – kao broj koleta za izračun ograničenja odgovornosti uzima se broj koleta kojeg sadrži 1 kontejner kako su navedeni u B/L, plus kontejner kao zasebno kolet
- Ako u B/L nisu specificirana koleta u kontejneru, uzima se se teret u 1 kontejneru sastoji od 1 koleta.

# Relativna kogentnost odredaba PZ

- Odredbe PZ o odgovornosti prijevoznika ne smiju se ugovorom mijenjati na štetu korisnika prijevoza (čl. 572.st.1.)
  - Moguće sporazumno (krcatelj-prijevoznik) ugovoriti veću granicu odgovornosti prijevoznika, uz plaćanje više vozarine
  - RELATIVNA KOAGENTNOST
- Nije moguće ugovoriti niži iznos ograničenja, osim u 4 zakonom taksativno navedena slučaja (čl. 572. st. 2)
  - Šteta na robi prije ukrcaja ili nakon iskrcaja
  - Prijevoz živih životinja
  - Štete zbog zakašnjenja (velik rizik)
  - Palubni prijevoz uz suglasnost krcatelja

# Gubitak prava na ograničenje odgovornosti

- ▶ Odgovornost do punog iznosa nastale štete, ako korisnik prijevoza dokaže da je šteta nastala zbog radnje/propusta prijevoznika
  - ▶ s namjerom da prouzroči štetu
  - ▶ djelujući bezobzirno, znajući da će šteta vjerojatno nastati
    - ▶ **DOLUS EVENTUALIS**
    - ▶ Mora postojati svijest o mogućoj štetnoj posljedici

# Dodatna literatura:

- Scrutton, T.E.: Scrutton on Charterparties and Bills of Lading, 20th Eds., Sweet&Maxwell, London 1996.
- Bulum, Božena: Klauzule u ugovorima o time charteru, Poredbeno pomorsko pravo 2006, str. 65-96
- Marin, Jasenko: Međunarodne konvencije i protokoli kao izvori hrvatskog pomorskog prava, Poredbeno pomorsko pravo 2007, str. 91-111
- Oršulić, I.: (Ne)Odgovornost pomorskog prijevoznika za štete na teretu uslijed nautičke pogreške, Poredbeno pomorsko pravo 2008, str. 135-150
- Wilson, John F.: Carriage of Goods by Sea, Pearson Longman, 4th eds., 2001.